

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**Самостійна робота
для асинхронного режиму поточного контролю знань
з навчальної дисципліни
«Державне (конституційне) право зарубіжних країн»
2 курс**

рівень вищої освіти - перший (бакалавр)
спеціальність 081 Право

Харків – 2022

Т е м а 1. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОГО ЛАДУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ (2 практичних заняття)

ЗАВДАННЯ

1. Конституції зарубіжних країн встановлюють такі принципи політичної системи: народного і державного суверенітету; демократичної, правової, соціальної і світської держави; децентралізації публічного управління; політичної й ідеологічної багатоманітності; визнання й гарантування прав людини; узгодження національних норм із загальноновизнаними принципами міжнародного права тощо.

На підставі аналізу відповідних розділів конституцій зарубіжних країн розкрийте сутність конституційно-правових засад політичної системи.

2. Конституція Італійської Республіки (ст. 83) закріплює: “Президент Республіки обирається Парламентом на спільному засіданні його членів”. Конституція Республіки Польща (ст. 127) встановлює: “Президент Республіки обирається Народом шляхом загальних, рівних, прямих виборів і таємним голосуванням”. Конституція Японії (ст. 2) визначає: “Імператорський трон є династичним і успадковується відповідно до Закону про імператорській дім, який приймається Парламентом”. Конституція Республіки Болгарія (ст. 2) проголошує: “Республіка Болгарія – єдина держава з місцевим самоврядуванням. У ній не допускаються автономні територіальні утворення”.

Виходячи із зазначених конституційних норм, охарактеризуйте різноманітність форм сучасної держави.

3. Французька Декларація прав людини та громадянина (ст. 17) встановлює, що власність є недоторканим і священним правом. Ніхто не може бути позбавлений її інакше, як у випадку встановленої законом безсумнівної суспільної необхідності та за умови справедливого і попереднього відшкодування. Основний закон ФРН (ст. 14) визначає: “Власність зобов’язує. Її використання має одночасно служити загальному благу”. Конституція Італійської Республіки (ст. 42) закріплює: “Власність може бути державною або приватною. Економічні блага належать державі, товариствам або приватним особам”.

Визначте та проаналізуйте зміст визначених конституційних принципів економічних відносин в зарубіжних країнах.

4. Конституція Бразилії Частина “Економічний й соціальний порядок” Розділ “Освіта та культура” та Конституція ОАЕ Розділ “Соціальні та економічні гарантії” встановлюють основи соціальної й духовно-культурної сфери життєдіяльності суспільства.

Проаналізуйте зазначені конституційні розділи. Порівняйте, яким чином відбувається конституційно-правове регулювання соціальної й

духовно-культурної сфери життєдіяльності суспільства в сучасних республіках і монархіях.

ТЕСТИ

1. Який з зазначених елементів не входить до політичної системи:

- а) глава держави;
- б) політичні партії;
- в) науково-дослідні організації.

2. До різновидів форми правління в зарубіжних країнах можна віднести:

- а) демократію;
- б) унітаризм;
- в) республіку.

3. У сучасних федераціях суверенітет суб'єктів обмежений:

- а) заборорою обирати регіональні парламенти;
- б) заборорою визначати правовий статус органів місцевого самоврядування;
- в) заборорою сецесії.

4. Конституційними засадами демократичного політичного режиму є:

- а) підвищений ступінь централізації влади, відсутність автономії особи;
- б) єдність влади, зрощення партійного і державного апарату;
- в) розподіл влад, гарантування основних прав і свобод людини та громадянина.

5. Однією з конституційно-правових основ соціальних відносин в зарубіжних країнах є:

- а) норми, які пов'язані із якістю життя людини, такі як: право на соціальне забезпечення, право на соціальне страхування та інш.;
- б) норми, які присвячені освіті;
- в) норми, що закріплюють принцип народного суверенітету.

Нормативні акти та література

1. Конституція Італійської Республіки (з передмовою Володимира Шаповала) / В.М. Шаповал – К.: Москаленко О.М., 2018. – 62 с. http://185.65.244.102/img/zstored/files/const_italy.pdf

2. Конституція Польської Республіки (з передмовою Володимира Шаповала) / В.М. Шаповал – К.: Москаленко О.М., 2018. – 82 с. http://pol-translit.com/upload/konstitutsiya-polshchi-na-01_2018-v_-shapoval.pdf

3. Бостан С. К. Форма держави як предмет системного аналізу. *Держава і регіони. Науково-виробничий журнал. Серія «Право»*. Запоріжжя, 2012. № 1. С. 6–11. URL: <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/1170>

4. Гринчак А.А. Правове регулювання міжнаціональних відносин: приклад європейських країн. *Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку: зб.наук. статей*. Х.: НЮУ, 2019. С. 57-64.

5. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 248 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник/ В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 476 с.
7. Конституції зарубіжних країн: навч. посіб. / авт.-упоряд. В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін.; за заг. ред. В. О. Серьогіна. Харків: ФІНН, 2009. 664 с.
8. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. / за заг. ред. В. О. Ріяки. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
<http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-zarubizhnih-krain.pdf>
9. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія: навч. посіб. / упорядк. В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 384 с.
10. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. 752 с.
https://www.academia.edu/38453919/Конституційно_правові_засади_інституту_лобіювання_зарубіжний_досвід_та_перспективи_для_України_Монографія
11. Петришин О. А., Серьогіна С. Г. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії і практики. *Право України*. Харків, 2009. № 10. С.57 – 60 URL:
<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28677/04-Petrishin.pdf>
12. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії і практики: монографія. Харків: Право, 2011. 768 с.
13. Сухонос, В. В. Інститут глави держави в конституційному праві : монографія / В. В. Сухонос. – Суми ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – 339 с.
<https://core.ac.uk/download/pdf/324262999.pdf>

Т е м а 2. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ (2 практичних заняття)

ЗАВДАННЯ

1. Бразильське рекрутингове агенство “HR” на власному сайті розмістило інформацію про релігійну приналежність, домашню адресу і дані медичинської карти своїх клієнтів. Відповідні особи звернулися до рекрутингового агенства “HR” з вимогою видалити зазначену інформацію, на що отримали негативну відповідь.

Проаналізуйте ситуацію. Чи передбачені конституційним законодавством Бразилії судові засоби захисту персональної інформації громадян?

2. Конституції зарубіжних країн у відповідних главах та розділах регулюють питання конституційно-правового статусу людини і громадянина, зокрема, передбачають основні принципи та основи правового регулювання цих питань, групи (категорії) прав, гарантії, умови, способи їх захисту тощо.

На підставі аналізу відповідних розділів конституцій зарубіжних країн визначте основні моделі прав і свобод, що втілені у положеннях основних 6 законів, назвіть основні способи їх закріплення, а також основні групи (категорії) прав.

3. Загальна декларація прав людини (ст.18), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ст.16), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 9) проголошує право кожної людини на свободу думки, совісті і релігії. Це фундаментальне право знайшло відображення у Конституції Республіки Болгарія. Так, ст. 37 Основного закону проголошує: «Свобода совісті, свобода думки і вибір віросповідання і релігійні або атеїстичні погляди не піддається покаранню. Держава сприяє підтримці і повазі між віруючими різних віросповідань, а також віруючими і невіруючими. Свобода совісті та віросповідання не може бути спрямована проти національної безпеки, громадського порядку, народного здоров'я і моралі або проти прав і свобод інших громадян». У в 2016 р. з метою забезпечення громадської безпеки було прийнято Закон Республіки Болгарії «Про обмеження носіння одягу, який прикриває або приховує обличчя», ст. 2(1)) якого встановила заборону носити одяг, який частково або повністю приховує обличчя особи, головні убори і елементи одягу, що закривають обличчя (паранджу, нікаб, бурку тощо) у громадських місцях на території Республіки. За порушення норм відповідних законів передбачена адміністративна відповідальність.

Проаналізуйте вказані статті міжнародних актів і конституційного законодавства Республіки Болгарія. Визначте, яке право людини встановлено та чи є порушенням даного права норми Закону Республіки Болгарії «Про обмеження носіння одягу, який прикриває або приховує обличчя».

4. Буддійська асоціація Китаю звернулася до мера Пекіна з проханням дозволити проведення семінару за участю Буддійської громади В'єтнаму в Храмі Гуанцзі. Незважаючи на дозвіл мера Пекіна, місцевий народний суд Пекіна виніс ухвалу про заборону проведення цього семінару. Президент Буддійської асоціації Китаю звернувся до Верховного народного суду зі скаргою на ухвалу місцевого народного суду Пекіна. Верховний народний суд скасував ухвалу місцевого народного суду Пекіна і дозволив проведення даного семінару.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Розберіть специфіку регулювання особистих (громадянських) прав громадян в Конституції КНР.

ТЕСТИ

1. Регулювання в зарубіжних конституціях права нації на самовизначення, права народу на мир, права національних меншин на розвиток культурної спадщини є типовою ознакою наступного покоління прав людини:

- а) I і II покоління прав людини;
- б) III покоління прав людини;
- в) IV покоління прав людини.

2. Юридичне визнання державної належності особи усередині країни і за її межами та наділення особи у повному обсязі комплексом прав, свобод і обов'язків характеризує наступний елемент конституційно-правового статусу людини та громадянина в зарубіжних країнах:

- а) принципи правового статусу;
- б) громадянство;
- в) конституційну правосуб'єктність.

3. Конституційні засоби забезпечення прав і свобод – це:

а) система механізмів соціально-ринкової економіки, зокрема рівність форм власності, свободу зайняття підприємницькою діяльністю, високий рівень продуктивності праці та економічного розвитку суспільства;

б) політика держави, спрямована на формування умов забезпечення належного рівня життя людини;

в) сукупність правил, процедур й інститутів, які знайшли безпосереднє втілення в тексті Основного Закону держави та покликані забезпечувати права і свободи людини і громадянина.

4. Принцип здійснення конституційних прав тільки з урахуванням дотримання релігійних норм характерний для:

а) ліберально-індивідуалістичної моделі конституційної регламентації статусу людини та громадянина;

б) соціалістично-колективістської моделі конституційної регламентації статусу людини та громадянина;

в) мусульманської моделі конституційної регламентації статусу людини та громадянина.

5. Позитивістська теорія прав людини є основою :

а) ліберально-індивідуалістичної моделі конституційної регламентації статусу людини та громадянина;

б) соціалістично-колективістської моделі конституційної регламентації статусу людини та громадянина;

в) ліберально-соціальної моделі конституційної регламентації статусу людини та громадянина.

Нормативні акти та література

1. Алахвердієва Е. Ш. Право на евтаназію як складова права на життя. *Європейські перспективи*. Київ, 2013. № 8. С.137–142. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta

[&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evpe_2013_8_28](#)

2. Бондаренко Н. О. Конституційно-правовий статус особи: теоретико-практичні засади. *Форум права*. Харків, 2016. № 4. С. 35–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_4_8

3. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 248 с.

4. Серьогін В. О. Прайвесі у США: політико-правова теорія та практика. *Форум права*. Харків, 2011. № 1. С. 891–897. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=FP_index.htm_2011_1_143

5. Конституції зарубіжних країн: навч. посіб. / авт.-упоряд. В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін.; за заг. ред. В. О. Серьогіна. Харків: ФІНН, 2009. 664 с.

6. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія: навч. посіб. / упорядк. В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 384 с.

7. Кофман Б. Я. Покоління прав людини та їх вплив на становлення і трансформацію конституційно-правового статусу людини і громадянина. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. Київ, 2019. № 5. С. 29–37. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzizvru_2019_5_5

8. Марцеляк О. В. Інститут омбудсмена: теорія і практика: монографія. Харків, 2004. 448 с.

9. Попрошаєва О. А. Основні зобов'язання держав щодо захисту і просування прав людини в цифровому просторі. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр.* – Х.: Право, 2020. Вип. 40. С. 63–69. <https://dbms.institute/wp-content/uploads/40.pdf>

10. Прокопенко І. П. Філіація і натуралізація як спосіб набуття громадянства в зарубіжних країнах. *Наукові читання – 2017: науково-теоретичний збірник*. Житомир, 2017. С. 162–164. http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/9019/1/Nauk_chyt_2017_162-164.pdf

11. Швець Ю. Ю. Керівні принципи права особи на охорону здоров'я в конституціях зарубіжних країн. *Конституційно-правові студії*. Ужгород, 2019. Вип. 1. С. 109–115. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/30582>

Тема 3. КОНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН (2 практичних заняття)

ЗАВДАННЯ

1. На підставі аналізу навчальної, наукової й нормативної літератури наведіть схематично різновиди виборів в зарубіжних країнах.

2. Самостійно опрацюйте конституційне законодавство ФРН, Італійської Республіки та Латвійської Республіки й розкрийте специфіку парламентського способу формування посади глави держави. Встановіть ролі парламентських партій (фракцій) в процесі виборів президента. Зверніть увагу на участь представників регіональних законодавчих органів у виборчому процесі. Визначте вплив форми держави на порядок формування президента.

3. Під час виборів до американського Сенату громадянину С. на виборчій ділянці не дозволили проголосувати. Відмову пояснили тим, що С. – безробітний, не платить податки та не володіє нерухомим майном у межах штату. С. підготував позов до суду, вважаючи, що було порушено його конституційне право.

Вирішіть правову колізію, здійснюючи посилання на конкретну статтю чи поправку до Конституції США 1787 р.

4. Громадянин Франції К. до вироку суду знаходився під вартою. У цей час у країні проходили вибори до Національних зборів. Йому було відмовлено в праві голосувати у зв'язку з вказаними обставинами. Натомість К. звернувся до Європейського суду з прав людини, звинувачуючи Французьку Республіку у порушенні його конституційних прав.

Вирішіть спір. Які категорії осіб підпадають під обмеження принципу загальності виборчого права у Франції? Чи має право К. звернутися при зазначених обставинах до Європейського суду з прав людини?

5. За результатами виборів Палати громад Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії консервативна і лейбористська партії не отримали більшості мандатів, необхідної для формування Уряду Її Величності. Лідери партій не змогли домовитися про заміщення посади Прем'єр-міністра і кадровий склад Уряду. Королева своїм указом самостійно призначила на посаду Прем'єр-міністра - лідера лейбористської партії та доручила йому визначити кандидатури членів Уряду.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи мав Монарх право брати участь у призначенні Уряду? Розкрийте сутність особистих і політичних прерогатив Монарха. Охарактеризуйте “сплячі” і дискреційні повноваження Монарха.

ТЕСТИ

- 1. Парламентський спосіб формування уряду застосовується в :**
- а) парламентських монархіях і республіках та напівпрезидентських республіках;
 - б) президентських республіках;
 - в) абсолютних монархіях;

2. Політична відповідальність уряду виключно перед парламентом можлива в:

- а) парламентських республіках та монархіях;
- б) президентських республіках;
- в) абсолютних монархіях;

3. Пасивне виборче право громадянина в зарубіжних країнах:

- а) право громадянина не приймати участь у виборах;
- б) право бути обраним;
- в) право входити до колегії виборщиків;

4. Абсентеїзм це –

- а) неучасть виборців у виборах;
- б) голосування бюлетенем;
- в) псування бюлетеня;

5. При застосуванні мажоритарної виборчої системи абсолютної більшості обраним вважається кандидат, котрий:

- а) набрав більше половини голосів виборців (50%+1голос);
- б) набрав 2/3 голосів виборців;
- в) набрав $\frac{3}{4}$ голосів виборців;

Нормативні акти та література

1. Вибори в Європейському Союзі / За ред.. Д. С. Ковриженка; Лабораторія законодавчих ініціатив. – К.: ФАДА ЛТД, 2006. – 156 с. <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2015/08/ВибориЄСВступ.pdf>
2. Гончаренко О.А. Децентралізація як тенденція розвитку місцевого управління в європейських державах. *Право та інновації*. 2017. №4 (20). С. 36-42. <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/issue/view/20>
3. Гринчак А.А. Парламентська відповідальність уряду у європейських країнах. *Проблеми законності*, (149), 24–35. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/201832>
4. Гринчак, А. А. Конституційно-правові засади регіоналізації у європейських країнах: структурно-функціональні характеристики механізму публічної влади. *Проблеми законності*, (154), 79-92. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/238703/239698>
5. Дахова І. І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах: монографія. Харків: «Фінн», 2008. 200 с.
6. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / редкол. Ю. П. Битяк [та ін.] . Х.: Оберіг, 2012. 64 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2013/DOPOVID_Bodrova_Lyubchenko.pdf
7. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного

(конституційного) права зарубіжних країн. Харків: Право, 2019. 248 с.

8. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. В.О. Ріяка, К.О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. 384 с.

9. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник /М.С. Горшеньова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки.- 2-е вид., допов. і перероб.- К.: Юрінком Інтер, 2006. 544с.
<http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-zarubizhnih-krain.pdf>

10. Серьогіна С.Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х: Право, 2011. 768 с.

11. Серьогіна С. Г. Повноваження органів державної влади в законодавчій сфері за монархічної форми правління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2015. Вип. 30, т. 1. С. 95–101. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvuzhpr_2015_30\(1\)_25](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvuzhpr_2015_30(1)_25)

12. Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.

13. Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії: монографія. Харків: Юрайт, 2019. 220 с.

14. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. 4-те вид., стер. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 464 с.

Тема 4. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА США ТА БРАЗИЛІЇ

ЗАВДАННЯ

1. Формуючи Федеральний Уряд, Президент Бразилії призначив державного міністра. Проте Сенат не проголосував за призначення державного міністра простою більшістю голосів.

Чи відбудеться призначення на посаду державного міністра? Чи може Сенат перешикодити Президенту у формуванні Кабінету? Здійсніть посилання на конкретну статтю Конституції Бразилії 1988 р. і поясніть, чому за формою правління Бразилія є суперпрезидентською республікою.

2. На президентських виборах Палатою представників Президентом країни було обрано 40-річного громадянина США від штату Луїзіана, який отримав громадянство у 1995 році і проживає на території США останні 20 років, а також Сенатом, від того самого штату, було обрано Віце-президентом особу, яка досягла 35-річного віку і проживає на території США з моменту

народження. Після спливу 1-го року повноважень Президент подав у відставку і Конгрес призначив дату позачергових виборів Президента США, а тимчасово виконуючим обов'язки – Віце-президента країни.

Надайте юридичний аналіз ситуації з посиланням на норми Конституції США.

3. Палата представників США схвалила білль про особливості регулювання торгівлі з країнами Сходу на два роки. Після схвалення Сенатом білль був переданий Президентові США. Президент США під час публічного виступу зауважив, що прийнятий білль не відповідає положенням Конституції США, оскільки питання провадження торговельної діяльності має регулюватися штатами самостійно. Проте через десять днів Президент так і не підписав білль та не повернув його до Палати представників, а сесія Конгресу закінчилась.

Чи стане схвалений Конгресом білль законом? Які особливості застосування право вето главою держави передбачені Конституцією США? Чи належить зазначене питання до сфери компетенції Конгресу? Як розподіляється компетенція між федерацією та її суб'єктами у США?

ТЕСТИ

1. Перші десять поправок до Конституції США 1787 р. (Білль про права) встановлюють:

- а) правове становище уряду;
- б) принципи федеративного устрою;
- в) права і свободи людини і громадянина;

2. За формою правління США є:

- а) президентською республікою;
- б) парламентською республікою;
- в) напівпрезидентською республікою;

3. За формою політико-територіального устрою Бразилія є:

- а) федерацією;
- б) унітарною державою;
- в) конфедерацією;

4 Конституція Бразилії була прийнята:

- а) на референдумі;
- б) установчими зборами;
- в) Федеральним сенатом;

5. Конституція США 1787 р. (ст.6) встановляє наступне «...жодна перевірка релігійності не повинна вимагатися як умова для заняття будь-якої посади або офіційного поста на службі Сполучених Штатів»

та є гарантією:

- а) права на життя;
- б) права на працю;
- в) свободи віросповідання;

Нормативні акти та література

1. Богданова С.Д. Конституційно-правова взаємодія Конгресу та Верховного Суду США. Часопис Київського університету права. 2018. №4. С. 106-110. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Chkup_2018_4_26
2. Бондаренко Н.О. Ідейні підґрунтя США 1787 року як основа стабільності суспільно-політичного ладу американської держави. *Право і безпека*. 2017. №2(65). С.18-22 . http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pib_2017_2_5
3. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн. Харків: Право, 2019. 248 с.
4. Зінченко В.В. «Право народу» в конституційному законодавстві США та його міжнародне значення для ціннісної системи прав людини і демократії. Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". 2013. № 1(7): Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13zvvlid.pdf>.
5. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. В.О. Ріяка, К.О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. 384 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник /М.С. Горшеньова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки.- 2-е вид., допов. і перероб.- К.: Юрінком Інтер, 2007. 544с.
7. Конституція Бразилії 1988 року.
8. Конституція США 1787 року.
http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/usa_const.htm
9. Левчук М.В. Еволюція президентської влади в США. *Право і громадянське суспільство*. 2015. №4(10) URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-10-2015/item/199-evolyutsiya-prezydentskoyi-vlady-v-ssha-levchuk-m-v>
10. Новіков Є.А. Основи правового регулювання інноваційної політики Бразилії. *Право та інноваційне суспільство*. 2014. № 2 (3) URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/12/Novikov.pdf>
11. Система державного управління Сполучених Штатів Америки: досвід для України / уклад. Л. В. Примаченко ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. В. Загороднюка. К. : НАДУ, 2011. 52 с.

12. Шевченко О. О., Слюсаренко Ю. А. Джерела конституційного права США. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України*. 2012. № 3. С. 55–61. https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_Seriya_2012_3.pdf

13. Яригін А. Створення та прийняття Конституції США в 1787–1789 роках: формування політикоправових принципів та ідеалів. *Зовнішні справи*. 2016. № 7. С. 28–31. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=zovsp_2016_7_10

Т е м а 5. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА СПОЛУЧНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ ТА КАНАДИ

ЗАВДАННЯ

1. У процесі розгляду білля у Палаті громад Канади спікер застосував такі прийоми обмеження дебатів, як “кенгуру” і “гільйотина”. Головний парламентський організатор опозиції не погодився з рішенням спікера і запропонував поставити питання про використання цих способів обмеження дебатів на голосування у Палаті громад.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Охарактеризуйте повноваження спікера. У чому полягають особливості прийомів обмеження дебатів у Парламенті Канади?

2. Акт про конституційну реформу 2005 р. Об’єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії встановлює умови для призначення на посаду Лорда-канцлера (п. 2, Глава 4, ч. 2). Палата лордів має свого голову – Лорда-канцлера, який призначається монархом на пропозицію Прем’єр-міністра. Відповідно до п. 1, Глава 34 Акт про палату лордів 1999 р. «ніхто не може бути членом Палати лордів на підставі принципу спадкування». Згідно з проведеними реформами, Верховний суд Великобританії замінив Палату лордів як останню інстанцію судової системи країни. Судова реформа розпочата у 2005 році лейбористським урядом Тоні Блера.

Проаналізуйте зазначені конституційні положення. Охарактеризуйте повноваження Лорда-канцлера, порядок формування і склад верхньої палати британського парламенту. Дайте юридичний аналіз реформування Палати Лордів парламенту Об’єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії. Розкрийте сутність змін і доповнень відповідно до Акту про конституційну реформу 2005 р.

3. Відповідно до ст. 22 Конституційного Акту Канади 1867 р. встановлено представництво провінцій у Сенаті Парламенту Канади. Провінції Квебек і Онтаріо мають бути представлені в Сенаті двадцятьма

чотирма сенаторами. Інші провінції Канади можуть бути представлені від десяти до одного сенатором кожна. Провінції і території Канади відрізняються за ступенем своєї автономії. Конституційний Акт 1982 року (ст. 42) закріплює право провінції на кількість місць у Палаті громад, що, принаймні, дорівнювала б кількість її місць у Сенаті.

Проаналізуйте зазначені конституційні положення та на їх підставі розкрийте порядок формування Сенату Парламенту Канади, особливості призначення Співкерів Сенату, визначте повноваження сенаторів Парламенту Канади. Розберіть специфіку представництва провінцій у Сенаті Парламенту Канади.

ТЕСТИ

1. Парламент Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії складається з:

- а) Палати громад і Сенату;
- б) Палати громад і Палати радників;
- в) Корони, Палати громад і Палати лордів;

2. Канадська Хартія прав и свобод 1982 р. Частина «Основні свободи». Кожному належать наступні основні свободи: а) свобода совісті і сповідання релігії; б) свобода думки, переконань, думки й вираження включаючи свободу преси та інших засобів комунікації; с) свобода зборів з мирними цілями; та d) свобода асоціацій встановлює:

- а) економічні права і свободи;
- б) політичні права і свободи;
- в) особисті (громадянські) і політичні права і свободи;

3. За формою правління Об'єднане Королівство Великої Британії і Північної Ірландії:

- а) парламентарна монархія;
- б) парламентарна республіка;
- в) дуалістична монархія;
- г) абсолютна монархія;

4. Главою держави Канади (домініон Великої Британії) є:

- а) Монарх Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії;
- б) Генерал-губернатор Канади;
- в) Монарх Канади;

5. Конституційний акт Канади 1867 р. встановлює наступну форму політико-територіального устрою:

- а) складну унітарну державу;
- б) просту унітарну державу;
- в) федерацію;

Нормативні акти та література

1. Бруслик О. Ю. Сучасний стан британського парламентаризму *Держ. буд-во та місц.самоврядування: зб. наук. пр.* 2015. Вип. 30. С. 155-166. <https://dbms.institute/files/dbms/30.pdf>
2. Бруслик О. Ю. Конституційно-правова трансформація британської монархії в новітню епоху Єлизавети II (стаття перша) *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2. С. 133-146. http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-133-146.pdf
3. Бруслик О. Ю. Конституційно-правова трансформація британської монархії в новітню епоху Єлизавети II (стаття друга) *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 3. С. 254-265 http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-254-265.pdf
4. Закоморна К.О. Основи організації та діяльності муніципальних органів влади в Канаді *The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 31. С. 45 – 52.
5. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. В.О. Ріяка, К.О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. 384 с.
6. Конституції зарубіжних країн: навч. посіб./ авт.-упоряд. В.О. Серьогін, Ю.М. Коломієць, О.В. Марцеляк; за заг. ред. В.О. Серьогіна. Х.: ФІНН, 2009. 664с.
7. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М.С. Горшенцова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг.ред. В.О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. 544 с. <http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-zarubizhnih-krain.pdf>
8. Козюра І.В. Становлення і розвиток місцевого самоврядування в Канаді: моногр. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. 332 с.
9. Система державного управління Канади: досвід для України / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2010. 60 с.
10. Серьогіна С.Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х: Право, 2011. 768 с.
11. Француз-Яковець Т.А. Парламент Великобританії в системі поділу влади. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 3. С. 69-75. https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsy/03_2011/11fyataspv.pdf
12. Черінько І. П. Парламентарні монархії Західної Європи як різновид політичного режиму: досвід для України . Український соціум. № 3(34) 2010. С.146-156. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2010/07/146-156_no-3_vol-34_2010_UKR.pdf
13. Шаповал В. Н. Британская конституция: политико-правовой анализ. К.: Лыбидь, 1991. 135 с.

ТЕМА 6. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ФРАНЦІЇ

ЗАВДАННЯ

1. Зробіть письмово стислий аналіз конституційно-правового статусу особи у Франції на підставі юридичних норм щодо цього питання визначених у конституційному блоці.

2. Прем'єр-міністр Франції подав на розгляд Сенату законопроект про бюджет країни. Сенат, розглянувши законопроект, вніс до бюджету поправки щодо збільшення витрат на соціальне забезпечення неповнолітніх та повернув його на доопрацювання до Уряду. Прем'єр-міністр не погодився з зазначеними доповненнями та передав законопроект на розгляд Національним зборам.

Чи правильно вчинив Прем'єр-міністр Франції? Який орган державної влади повинен вирішити спір між Прем'єр-міністром Франції та Сенатом? Як проходить обговорення та прийняття законопроектів у Франції, зокрема законопроекту про бюджет?

3. На виконання делегованих Парламентом повноважень і з метою реалізації своєї програми Уряд Франції, з урахуванням висновків Державної Ради, видав ордонанс "Про амністію за економічні злочини". При цьому відповідний документ не був внесений на розгляд Парламенту, а одразу був направлений для опублікування.

Проаналізуйте ситуацію. Яка передбачена процедура делегування повноважень Уряду від Парламенту? Чи відповідає процедура прийняття ордонансу "Про амністію за економічні злочини" Конституції Франції?

ТЕСТИ

1. Конституція Франції 1958р. встановила наступну форму правління:

- а) напівпрезидентська (президентсько-парламентська) республіка;
- б) парламентська республіка;
- в) президентська республіка

2. Згідно з Конституцією Франції 1958р. конституційний контроль здійснює:

- а) Конституційна рада Франції;
- б) Президент Франції;
- в) Сенат

3. Декларація прав людини та громадянина 1789 р. є невід'ємною частиною:

- а) Конституції США 1787 р.;
- б) Конституції Французької Республіки 1958 р.;
- в) Конституції Італійської Республіки 1947 р.

4. За формою політико-територіального устрою Франція є:

- а) складною унітарною державою;
- б) простою унітарною державою;
- в) конфедерацією;

5. Структурно парламент Франції є:

- а) двопалатним (бікамеральним);
- б) однопалатним;
- в) монокамеральним;

Нормативні акти та література

1. Конституція Французької Республіки (з передмовою Володимира Шаповала) / В.М. Шаповал – К.: Москаленко О.М., 2018. – 56 с.
http://185.65.244.102/img/books/files/1525439702fr_const_new_a5%20_web.pdf

2. Белов Д.М., Бисага Ю.М. Досвід конституційно-правового регулювання інституту президента в зарубіжних країнах. Монографія. – Ужгород: Ліра, 2007.
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5095/1/MonografiaPrezident.pdf>

3. Гончаренко О.А. Конституційно-правова модель місцевого управління у Франції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 35. С. 56-62.

4. Зінченко, О. В. Двопалатні парламенти Польщі та Франції: порівняльний аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №2. С.75-78. http://lsej.org.ua/2_2020/20.pdf

5. Права людини в Конституціях Франції та Польщі (подібності і відмінності). *Вісник Нац. універ. «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого»*. 2015. № 1(24). С. 157 – 166.

6. Кальниш, Ю. Європейський досвід професійної підготовки муніципальних службовців (на прикладі Франції та Німеччини) / Ю. Кальниш, Б. Мечинський. *Зб. наук. праць НАДУ при Президентіві України*. 2004. 2. С. 214 – 224.

7. Клімова, Г. П. Інститут президентства у Франції та Україні: порівняльний аналіз / Г. П. Клімова // *Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого*. Сер. Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2010. №5 : зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого; голова редкол. А. П. Гетьман. Х.: Право, 2010. С. 110 – 116.

8. Козинець, О. Г. Закріплення прав людини у Декларації прав людини і громадянина Франції 1789 р. *Цивілізаційна роль прав людини в упорядкуванні соціальних відносин: зб. матеріалів наук.-практ. семінару*. Чернігів : КП «Вид-во «Чернігівські обереги», 2007. С. 14 – 21.

9. Колодій О. М. Досвід децентралізації у Франції. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Сер.

Державне управління. 2018. Т. 29(68), № 1. С. 195-199.
http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/1_2018/37.pdf

10. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / І. О. Бондаренко [та ін.] ; ред.: Н. В. Мішина, В. О. Міхальов. Херсон: Олді-плюс, 2019. 644 с.

11. Малиновський, В. Реформування територіальної організації влади України в контексті досвіду Франції. *Вісн. НАДУ при Президентові України*. 2007. 1. С. 86 – 94.

12. Система державного управління Республіки Франція: досвід для України / авт.-уклад. Л. А. Пустовойт; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2010. 56 с.

13. Сухонос, В. В. (мол.) Від конституційної монархії до змішаної республіки: еволюція французького конституціоналізму. *Форум права*. 2013. № 1. С. 996 – 1002. URL: archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13cvvefk.pdf

Тема 7. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ФРН ТА ІТАЛІЇ

ЗАВДАННЯ

1. На підставі аналізу норм Конституції ФРН 1949 р. та Конституції Італійської Республіки 1947 р. порівняйте специфіку взаємодії вищих органів влади в сучасних парламентських республіках.

2. На підставі аналізу Основного закону письмово визначіть зміст конституційно-правових засад територіального устрою ФРН.

3. Федеральний канцлер Німеччини виступив з ініціативою щодо зміни Основного закону. Зазначену пропозицію підтримала 1/2 частина депутатів Бундестагу та 1/2 представників Бундесрату. Зміни були направлені на збільшення повноважень Федерального президента та збільшення повноважень земель у законодавчому процесі. Частина депутатів Бундестагу, яка не погодилась з вказаними змінами, звернулася до Федерального конституційного суду з приводу їх конституційності.

Вирішіть спір. Як вносяться зміни до Основного закону ФРН? Яке рішення повинен прийняти Федеральний конституційний суд?

ТЕСТИ

1. Згідно з Основним законом ФРН 1949р. конституційний контроль здійснює:

- а) Федеральний конституційний суд ФРН;
- б) Бундестаг;

в) Бундесрат

2. Відповідно до Конституції Італія за формою політико-територіального устрою є:

- а) складною унітарною державою;
- б) федеративною державою;
- в) простою унітарною державою

3. Відповідно до Основного закону ФРН Федеральний президент обирається:

- а) Бундестагом;
- в) Федеральними зборами;
- г) загальними виборами

4. За формою правління Італія:

- а) президентська республіка;
- б) парламентська республіка;
- г) змішана республіка

5. Главою держави у ФРН є:

- а) Федеральний президент;
- б) Федеральний канцлер;
- в) Генерал-губернатор;

Нормативні акти та література

1. Грובה В.П. Особливості законодавчого процесу в ФРН // Право і безпека. - 2005.- Т.4. - № 1.-С. 20-24. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pib_2005_4_1_8

2. Грובה В.П. Особливості місцевого самоврядування в Німеччині *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 3-2. Том 1. С. 30-33. <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1503>

3. Дудаш Т. І. Вплив праворозуміння органів конституційної юрисдикції на їх правотлумачну діяльність (Німеччина, США, Україна). *Право України*. 2010. № 4. С. 199-205.

4. Конституції зарубіжних країн: навч. посіб. / авт.-упоряд. В. О. Серьогін, Ю.М. Коломієць, О. В. Марцеляк; за заг. Ред. В. О. Серьогіна. Х.: ФІНН, 2009. 664 с.

5. Марченко В. В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії): моногр. К.: Алерта, 2010. 216 с.

6. Нойманн О. Ю. Німецький Бундесрат: формування і повноваження. *Політичний менеджмент*. 2009. № 2. С. 155-162.

https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/noimann_nimetskyi.pdf

7. Панов А. В. Адміністративно-територіальний устрій Італії: сучасність та реформування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 41. Том 2. С. 57-60. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvuzhpr_2016_41\(2\)_15](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvuzhpr_2016_41(2)_15)

8. Система державного управління Італійської Республіки: досвід для України / уклад. Ю. В. Ковбасюк, С. В. Загороднюк, Л. В. Примаченко. К.: НАДУ, 2012. 48 с.

9. Фрідманський Р. М. Склад, порядок формування та припинення повноважень уряду ФРН. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 6-1. Том 1. С. 123-127. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_jur_2013_6-1\(1\)_33](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_jur_2013_6-1(1)_33)

10. Чорногор Я. О. Місцеве самоврядування в ФРН: взаємодія влади і громади. *Актуальні проблеми всесвітньої історії: аксіологічні та культурно-історичні засади державотворення: збірник наукових праць*. К.: Вид-во «Фенікс», 2013. – С. 198-205. <https://elibrary.ivinas.gov.ua/255/1/Chornohor%20%20Aktualni%20problemy%20vsesvitnoyi%20istoriyi%20aksiolohij.pdf>

11. Шеверєва В. Є. Італія як регіональна держава: досвід для України. *Наука державного будівництва та місцевого самоврядування на етапі модернізації Української державності: зб. наук. доп. за матеріалами круглого столу м. Харків, 19 травня 2017 р.* / ред. кол. С. Г. Серьогіна, А. П. Гетьман, І. І. Бодрова, О. О. Петришин. Х. : НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2017. С. 72-77. https://dbms.institute/wp-content/uploads/2021/01/36_Наука-ДБМС_19.05.2017-Автосохраненный.pdf

Т е м а 8. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ТА РЕСПУБЛІКИ БОЛГАРІЯ.

ЗАВДАННЯ

1. Народні збори Болгарії прийняли рішення розширити обсяг конституційних повноважень Великих Народних зборів Болгарії і внести зміни до гл. 9 Конституції Болгарії 1991 р. “Зміна і доповнення Конституції. Прийняття нової Конституції”. Також Народні збори Болгарії внесли зміни до гл. 4 Конституції Болгарії 1991 р. “Президент Республіки”. До конституційних повноважень Великих Народних зборів Болгарії болгарський парламент додав право обирати Президента Болгарії. Конституційна реформа була підтримана 2/3 конституційного складу Народних зборів.

Чи вийшли Народні збори Болгарії за межі власних конституційних

повноважень? Яка специфіка внесення змін та доповнень до Конституції Болгарії 1991 р.? Відповідь аргументуйте, здійснивши посилання на конкретну статтю Конституції Болгарії 1991 р.

2. За систематичне порушення норм Конституції Республіки Польща 1997 р. Маршала Сейму Республіки Польща було відсторонено від займаної посади рішенням Конституційного Трибуналу Республіки Польща.

Чи вийшов за межі своїх конституційних повноважень Конституційний Трибунал? Яка специфіка відсторонення від посади Маршала Сейму Республіки Польща і вищих посадових осіб Республіки Польща згідно з Конституцією Республіки Польща 1997 р.? Здійсніть посилання на конкретну статтю Конституції Республіки Польща 1997 р.

3. Кандидат на посаду Голови Ради Міністрів Республіки Польща був призначений Президентом Республіки на 10-й день після ухвалення відставки попередньої Ради Міністрів. На наступному черговому засіданні Сейму, яке відбулось через два тижні, Голова Ради Міністрів склав присягу і представив програму діяльності Ради Міністрів з проханням надати вотум довіри. Однак Сейм відмовив в довірі Раді Міністрів і обрав абсолютною більшістю голосів присутніх депутатів нову кандидатуру Головою Ради Міністрів, а також затвердив програму діяльності нового складу Ради Міністрів. Президент не погодився з відповідним рішенням Сейму, скоротив строк його повноважень і призначив позачергові вибори.

Проаналізуйте розділ 6 «Рада Міністрів і урядова адміністрація» Конституції Республіки Польща 1997 р. і з'ясуйте, чи були допущені порушення в діях Сейму, Президента Республіки та Голови Ради Міністрів. Надайте юридично обґрунтовану відповідь.

ТЕСТИ

1. Згідно з Конституцією Республіки Польща 1997р. конституційний контроль в РП здійснює:

- а) Конституційний Трибунал;
- б) Державний Трибунал;
- в) Сейм;

2. Конституції Болгарії 1991р. та Польщі 1997 встановили наступну форму правління:

- а) напівпрезидентська республіка;
- б) президентська республіка;
- в) парламентська республіка;

3. Під час президентських виборів одночасно з Президентом Болгарії обирається:

- а) Віце-президент;
- б) Головний прокурор;

в) Міністр-голова;

4. Згідно з Конституцією Болгарії 1991р. парламентом в Болгарії є:

- а) Народні збори;
- б) Сейм;
- в) Сенат;

5. Одиницею адміністративно-територіального поділу Республіки Польща є:

- а) воєводство;
- б) штат;
- в) провінція;

Нормативні акти та література

1. Болдирев С. В., Стешенко Т. В. Еволюція територіальної організації влади в країнах Східної Європи (Польща, Чехія, Болгарія, Угорщина, Словенія). *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. - 2016. - Вип. 32. - С. 48-60. <https://dbms.institute/files/dbms/32.pdf>

2. Грובה В. П. Бікамералізм: досвід республіки Польща. *Форум права*. 2010. № 2. С. 105-110. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=FP_index.htm_2010_2_20

3. Грушецький Б. П. Виконавча гілка влади як елемент зовнішньополітичного механізму Республіки Болгарія. *Гуманітарний журнал*. 2015. № 1-2. С. 140-148. https://ipt.nmu.org.ua/ua/vidavn/gj/2015_1-2/Grushetsky.pdf

4. Закоморна, К. О. Роль установчих зборів в умовах конституційної реформи (на прикладі республік Болгарія, Естонія й Ісландія). *Проблеми законності*. 2011. Вип. 115. С. 188-199.

6. Коваленко М. Г., Чиркін А. С. Доступ до виборчих прав: аналіз Виборчого кодексу Польщі 2011 р. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. Вип. 42. С. 65-68. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33300/1/ДОСТУП%20ДО%20ВИБОРЧИХ%20ПРАВ.pdf>

7. Маринів, І. І. Конституційний контроль у Республіці Польща: монографія. Харків: Право, 2013. 160 с. http://aspirant.at.ua/Books/marinivi_polshcha.pdf

8. Паска О. В. Еволюція інституту президенства в посткомуністичній Польщі. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 3 (30). С. 27-33. [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_03\(30\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_03(30)/6.pdf)

9. Садовська О. М. Виборче право і виборча система республіки Болгарія: національна практика та європейські виклики. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Правознавство*. 2012. Т. 17. Вип. 1/2 (16/17). С. 53- 61.

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vonu_prav_2012_17_1-2_7

10.Скриль С. А. Політичні реформи в Болгарії та Румунії в умовах інтеграції до Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного Гуманітарного Університету*. 2015 р. № 10. С. 164-166.

11.Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії: монографія. Харків: Юрайт, 2019. 220 с.

Т е м а 9. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА КРАЇН АЗІЇ ЗАВДАННЯ

1. Буддійська асоціація Китаю звернулася до мера Пекіна з проханням дозволити проведення семінару за участю Буддійської громади В'єтнаму в Храмі Гуанцзі. Незважаючи на дозвіл мера Пекіна, місцевий народний суд Пекіна виніс ухвалу про заборону проведення цього семінару. Президент Буддійської асоціації Китаю звернувся до Верховного народного суду зі скаргою на ухвалу місцевого народного суду Пекіна. Верховний народний суд скасував ухвалу місцевого народного суду Пекіна і дозволив проведення даного семінару.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Розберіть специфіку регулювання особистих (громадянських) прав громадян в Конституції КНР.

2. Імператор Японії скликав надзвичайну сесію Парламенту для розгляду питання про прийняття державного бюджету. Прийнятий Палатою представників законопроект не був схвалений Палатою радників. Після проведення спільного засідання обох палат Парламенту, на якому не було досягнуто домовленості, Палата представників повторно схвалила відповідний проект простою більшістю голосів. Закон набув чинності після підписання главою держави і його оприлюднення.

Проаналізуйте дії Імператора Японії та представників палат Парламенту, зазначте чи були допущені порушення під час прийняття законопроекту. Відповідь юридично обґрунтуйте з посиланням на норми Конституції Японії 1947 р.

3. В міжсесійний період Державна Рада КНР винесла на розгляд Всекитайських зборів народних представників пропозицію внести зміни до Конституції КНР щодо збільшення строку повноважень Голови КНР. Постійний комітет ВЗНП відмовився розглядати зазначену ініціативу Державної Ради КНР як таку, що не відповідає Конституції.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Зазначте, який порядок внесення і прийняття змін до Конституції КНР?

ТЕСТИ

1. Згідно з Конституцією Японії 1947р. конституційний контроль здійснює:

- г) Конституційний Трибунал;
- д) Конституційний Суд;
- е) Верховний Суд;

2. Основний закон КНР 1982 р. встановив наступну форму правління:

- г) напівпрезидентська республіка;
- д) президентська республіка;
- е) єдиновладна республіка;

3. Відповідно до Основного закону КНР 1982 р. верховним органом державної влади є:

- а) Всекитайські збори народних представників;
- б) Державна Рада КНР;
- в) Президент КНР;

4. Принцип пацифізму у Конституції Японії 1947 р. передбачав:

- а) заборону існування комуністичних політичних партій;
- б) відмову від війни та заборону існування у державі будь-яких родів військ;
- в) повнота і незалежність органів влади на місцях.

3. Конституція Японії 1947 р. ст. 14: «Усі люди рівні перед законом і не можуть піддаватися дискримінації у політичних, економічних і соціальних відносинах з мотивів раси, релігії, статі, соціального становища, а також походження» закріплює:

- а) принцип невід'ємності та невідчужуваності прав і свобод;
- б) принцип рівності та заборони дискримінації;
- в) принцип повноти реалізації прав і свобод;

Нормативні акти та література

1. Блащук Т.В. Особливості та тенденції розвитку громадянського суспільства в Японії. Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". (1). pp. 4-6.
<https://lj.oa.edu.ua/articles/2010/n1/10btvsvy.pdf>

2. Герасина Л.М. Окладна М.Г. Конституційно-політичний процес в Японії: історичні віхи та узгодження політико-правових засад системи влади. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2008. Вип. 15. С.46-57.
<https://dbms.institute/files/dbms/15.pdf>

3. Закоморна К. О. Конституційний принцип місцевої автономії як основа організації та діяльності місцевого публічного управління в Японії. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2015.

№ 3. С. 52- 55 http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/07/3_2015.pdf

4. Закоморна К. Конституційно-правові засади самоврядування (місцевої автономії) в КНР. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 183-187. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/2/36.pdf>

5. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 248 с.

6. Кизима О. Японська система державного устрою: політичний та адміністративний аспекти. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 35. С.79-85. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efdu_2013_35_12

7. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія: навч. посіб. / Упоряд. В.О. Ріяка, К.О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. 384 с.

8. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М.С. Горшеньова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг.ред. В.О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2007. 544 с. <http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-zarubizhnih-krain.pdf>

9. Курілов Ю.Ю. Децентралізація влади в Японії: досвід для України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 3(38) С.14-24 [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03\(38\)/4.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03(38)/4.pdf)

10. Маєвська А. А. Права людини в Китайській Народній Республіці: конституційно-правовий аналіз. *Проблеми законності*. 2008. Вип. 99. С. 205-211.

11. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії і практики: монографія. Харків: Право, 2011. 768 с.

12. Цзяньчжун Л. Рассуждения об особенностях института национальных районных автономий КНР *Magister Dixit* . 2014. №4 (16). С.78-83.

Т е м а 10. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА КРАЇН БЛИЗЬКОГО СХОДУ ЗАВДАННЯ

1. Депутати Кнесету звернулися до Комісії Кнесету з обвинуваченням у бік Президента Ізраїлю з метою відсторонення його від посади, мотивуючи це тим, що він не гідний виконувати обов'язки Президента через виїзд за межі держави без попереднього повідомлення Уряду. За пропозицією Комісії Кнесет $\frac{3}{4}$ голосів прийняв рішення про відсторонення Президента від посади. Президент звернувся до Верховного суду з вимогою визнати рішення Кнесету незаконним. Президент обґрунтував свою вимогу тим, що, по- перше, Кнесет

перевищив свої повноваження, адже згідно зі ст. ст. 13, 14 Основного закону, що регламентує статус Президента держави, останній наділений імунітетом при виконанні посадових обов'язків, а також імунітетом від кримінального переслідування, а по-друге, що виїзд за межі держави без попереднього повідомлення Уряду не є підставою для висунення обвинувачення і відсторонення Президента від посади.

Проаналізуйте ситуацію. Який порядок відсторонення Президента від посади передбачений законодавством? Чи мав право Президент звертатися до Верховного суду? Які дії має вчинити суд?

2. Суддя окружного суду (Ізраїль) при виході на пенсію був призначений суддею мирового суду. Суддя окружного суду звернувся до Комісії по вибору суддів з вимогою переглянути рішення, адже він не давав своєї згоди на переведення його на посаду судді нижчого суду, а також зважаючи на те, що призначення на посаду повинно здійснюватися Президентом держави. Комісія надала відповідь, у якій обґрунтувала своє рішення тим, що згідно зі ст. 8 Основного закону про судоустрій, суддя був призначений на посаду у нижчому суді при виході на пенсію, таке призначення є тимчасовим, а значить не потребує згоди самого судді.

Проаналізуйте ситуацію. Який порядок призначення, звільнення та переведення суддів передбачений законодавством? У яких випадках згода судді на призначення/переведення є необхідною, а в яких такої необхідності немає?

3. З метою обговорення економічної ситуації в країні Рада міністрів скликала Національну Раду ОАЕ на сесію. Під час проведення сесії було прийняте рішення про необхідність посилення соціальних гарантій для окремих категорій громадян.

Чи було дотримано порядок скликання сесії Національної Ради? Які юридичні наслідки прийнятих на сесії рішень?

ТЕСТИ

Конституція Ізраїлю за структурою є:

- а) кодифікованою;
- б) писаною;
- в) некодифікованою;

За формою правління ОАЕ:

- а) парламентарна монархія;
- б) виборна монархія;
- в) дуалістична монархія;

Конституційний контроль в Ізраїлі здійснює:

- а) Верховний Суд;
- б) Конституційний Суд;

в) Кнесет.

За формою політико-територіального устрою ОАЕ є:

- а) складною унітарною державою;
- б) простою унітарною державою;
- в) федерацією;

За формою правління Ізраїль є:

- а) парламентарна республіка;
- б) напівпрезидентська республіка;
- в) президентська республіка;

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Лук'янов Д. Джерела іудейського права та сучасне право Ізраїлю. *Вісник Національної академії правових наук України*, 2013. №3. С. 56-63. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vapny_2013_3_9
2. Воробьев В. П. Израильский парламентаризм: конституционно-правовой анализ: монография М.: МГИМО(У) МИД России, 2006. 152 с.
3. Гасымова, З. М. Особенности законодательства Объединенных Арабских Эмиратов в контексте прав женщин. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 72-77. http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/2_2012/16.pdf
4. Гришко Л. М. Політичні права та свободи громадян (підданих) у монархіях арабського сходу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2017. Вип. 23. С. 49 - 52.
5. Гришко, Л. М. Особливості престолонаслідування в монархіях арабського сходу. *Право і безпека: Наук. журн.* 2011. № 2. С. 28-32. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pib_2011_2_8
6. Гришко Л. М. Особливості запровадження конституційного контролю в монархіях арабського сходу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2017. Вип. 23. С.66-69
7. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 248 с.
8. Левицька, Г. Особливості конституційного статусу особи в арабських державах. *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. Вип. 43. 2006. С. 126-133
9. Сergyogina S. G. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х.: Право, 2011. 768 с.
10. Терещук, М. М. Різновиди монархічної форми правління:

порівняльна характеристика. *Держава і право. Юридичні і політичні науки.* Вип.38. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2007. С. 143-147
<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/789>

11. Хачим Ф. И. Конституционное право стран Ближнего Востока (Иран, Египет, Израиль, ОАЭ, Ирак). М.: РУДН, 2001. 138 с.